

Raamatute bibliograafia

- "Aeg ja ruum" (populaarne ülevaade). Eesti Riiklik Kirjastus, Tallinn 1959, 48 lk
- "Matemaatilise füüsika meetodid: õpik kõrgematele õppeasutustele. 1., Kompleksmuutuja funktsioonid". Eesti Riiklik Kirjastus, Tallinn 1964, 544 lk
- "Vektor- ja tensorruumid". Valgus, Tallinn 1989, 366 lk
- "Sajandi seiklused. Väljavõtteid autobiograafiast". Ilmamaa, Tartu 2009, 192 lk
- "Ruum ja aeg" (valimik artikleid). Koostaja ja osa artiklite tõlkija Piret Kuusk. Sari Eesti mõttelugu, nr 89, Ilmamaa, Tartu 2009, 416 lk
- "Harald Keres: personaalnimestik". Koostanud Kersti Reinsalu. Eesti NSV Teaduste Akadeemia, Teaduslik Raamatukogu, Tallinn 1986, 45 lk

EESTI AJA LUGU

HARALD KERES

Tartus, 1. veebruaril 2004.a

ÜKS AJA LUGUDEST
Harald Keres

See ei ole teaduslik uurimus, vaid pika elua jooksul kogetule ja nähtule tuginev n ä g e m u s Eesti riigi ja rahva lähiminekust ja tänapäevast

1. Sissejuhatus

Ajaloolises uurimistöös esineb subjektiivset elementi tublisti rohkem kui näiteks täppiteadustes. Mida meile jutustavad ligemast või kaugemast minevikust pärinevad allikmaterjalid, sõltub suuresti lugeja kultuurilistest ja maailmavaatelistest tõekspidamistest. Sellist tulenevad ühe ja sellesama allikmaterjali üksteisest erinevad tõlgendused. Ühese teadusliku töö asemel saame uurijale kangastava nägemuse möödunud aegadest. Kirjutatud ajalugu osutub aja lugude suureks kogumikuks, igal lool oma autor. Need kood on midagi teaduse ja kirjanduse vahepealset ja üsna erineva tasemega. Leidub kollast kirjandust ja poliitilistel eesmärkidel kirjutatud lausvõltsinguid.

Kui nii, miks ei või siis minagi kirjutada oma aja lugu? Mis sest et ma pole ajaloolane. Minu allikmaterjaliks on pika elua jooksul kogetud ja nähtud-kuuldud sündmuste rägestik.

2. Sentimentaalsed ja heroilised aja lood.

Eestil on olnud mitu ametlikku ajalugu. Arkamisajal kirjutati sentimentaalse kallakuga 700-aastase orjapõlve lugusid, mis sobisid hästi alles teoorjuses vaevlevale maarahvale. Pärast Vabadussõda tekkisid heroilised ajaloovariandid, milles ülistati eesti sõjameeste vahvust ja võitu ülekaaluka vaenlase vastu. Selline variant sobis äsja iseseisvaks saanud rahvale, sest ta toetas usku oma võimesse ja enesekindlust. Tegelikuses oli pilt muidugi teistsugune.

Ma alustan oma lugu 20. sajandi algusest, kui suurt Venemaa valitses tsaar Nikolai II. Minu vanemad olid seal Pärnus tuntud käsitöömehed. Eestlasti ja venelasi elas rahus üksteise kõrval nii mõlemal pool Peipsi järve, kui ka mujal Venemaal. Peterburis ükski elas mitukümmend tuhat eestlast. Suur osa meie tolle aja haritlastest ja tippmuusikuid olid Peterburi ülikooli ja Peterburi konservatooriumi kasvandikud. Kellel siin maal kitsaks läks, lahkus Venemaale. Pärnus ja Haapsalus suvitas hulgaliselt jõukaid venelasi, kes andsid kohalikule rahvale tööd-leiba. Minu vanemad mäletasid ikka ja jälle „vana head tsaariaega“. Kui esimese maailmsõja algpäevil Saksa väed olid jõudnud lähedale ja nende tseppeliin heitis Pärnule mõned pommid, sattus osa elanikkonnast paanikasse ja põgenes itta, paljud kaugele Venemaale. Minu vanemad jäid pidama Narva.

Muidugi oli tsaaraja elul ka miinuseid. Saksa mõisnikud olid end keisrikoja juures kindlustanud ja olid meie maa tegelikud peremehed. Rahvuslikult meelestatud ringkondi häiris venestamine, mille eesmärgiks oli väikerahva sulandamine suure vene rahva hulka, nagu see oli juba juhtunud mõne hõimurahvaga. Venestamine avaldus kõigepealt nõudes osata riigikeelt ning viia koolid ja ametlik asjaajamine üle riigikeelele (saatuse irooniana teeme sedasama praeguses Eestis, ainult vastupidises järjestuses).

Kui olin 5-aastane, tapeti tsaar ja Venemaal puhkes hiigelülekaht. Sellesse suhtuti Eestis kahte moodi: ühed nägid revolutsioonitules kõige väärtusliku hävingut, teiste arvates põletas tuli vana rämpsu, tehes ruumi uuele ja paremale ühiskonnale.

Esimese arusaama kohaselt ähvardas Eestit surmaoht. Moodustati 3-liikmeline „Eestimaa päästmise komitee“ (19.02.18), kuhu kuulusid K.Päts, J.Vilms ja K.Konik. Komitee avaldas 24.02.18. „Eesti iseseisvuse manifesti“ ja nimetas ametisse Eesti ajutise valitsuse.

Samal ajal hakkasid koondama oma ridu ja taotlema võimu Eestis vasakpoolse Eesti tegelased, kes ei tahtnud midagi teada Eesti eraldumisest Venemaa küljest.

Kummagi poole taotlustele tegi esialgu lõpu Saksa okupatsiooniar mee sissemarss veebruaris 1918.a. Baltikumi valitsemiseks loodi seisuslik esinduskogu „Baltischer Landesrat“ keskusega Riias. Eesmärgiks seati Balti hertsogiriigi loomine.

Sellele plaanile tõmbas omakorda kriipsu peale revolutsioon Saksamaal, mistõttu sakslased lahkusid Eestist 1918.a. novembris, jättes sisuliselt eestlased omapead. Kohe algaski kähmlus, mis kujunes kodusõjaks. Ühel pool võitlesid eesti kütipool punased üksused, kellest 1919.a. moodustati Eesti kütiviis, vastaspoole kodanlikud rahvusväeosad, kelle sakslased olid küll laiali saatnud. Kumbki pool sai välisabi. Vasakut poolt ehk „teist Eestit“ toetasid Nõukogude Vene väeüksused, sest Lenin pidas Baltimaid Venemaa mässama hakanud provintsideks, mis tulid emamaaga taas liita. Paremalt poolt ehk „esimest Eestit“ toetas peamiselt Entente, sõjast järelejäanud relvade ja varustuse saatmisega ja peale selle ka vabatahtlikud mitmelt maalt, peamiselt Soomest.

Lääneliitlasi heidutas Venemaal toimuv, seal oli vaja taastada kord. Nad toetasid kõiki, kes võitlesid bolševismiga, nii Vene tsaarimäe emigrantlikke riismeid, kui ka teisi maid ja rahvaid, sealhulgas ka Eestit. Mis oli eestlaste sõdimise tegelik eesmärk, ei läinud neile korda. Seda tõendavad mitmed abistamisega seotud tingimused. Näiteks nõuti, et me läheks koos Eestis viibivate loodearmee laostunud üksustega kindral Judentši juhtimisel Leningradi vallutama. Jõuti Krasnaja Gorka alla ja tuldi sealt verise peaga tagasi. Mis oli sellel retkel ühist Eesti vabadusvõitlusega? Kui sõdivad pooled, kumbki omal põhjusel, soovisid alustada rahuläbirääkimisi, oldi sellele vastu, sest bolševismvastane rinne oleks nõrgenenud. Pariisi rahukonverentsil 18.01.1919 – 21.01.1920. ei tunnustatud vastloodud Eesti riiki *de jure*. Nähtavasti peeti Baltimaid ikka Venemaa lahutamatuks osaks. Alles siis, kui Venemaal kuidagi korda luua ei õnnestunud, isegi suurejoonelise Arhangelski dessandi abil mitte, saime meiega järgnevatel aastatel teistelt riikidelt oma *de jure* tunnustuse. Meid võeti isegi Rahvasteliidu liikmeks.

Esimene Eesti kui võitja pool nimetas kodusõda Eesti Vabadussõjaks. Siit sai alguse Eesti laiaajaloo heroiline käsitlus, mis on püsinud tänapäevani, kuid mõningate kahtlaste lisanditega. Pärast eesti SS-laste vabadusvõitlejateks kuulutamist ja hiiliva neofašismi tekkimist hakkasid mõned õpetatud pead rääkima ristiriitlitest kui Lääne kultuuri levitajast meie maal ja balti parunitest kui eestlaste Lääne kultuuriruumi avajatest, s.o. Euroopasse viijatest. President Lennart Meri mõtles välja Eesti Vabariigi kõrgeima ordeni nimeks „Maarjamaa rist“, justnagu oleks Eesti ikka alles ristiriitlitte aegne vallutuslik Maarjamaa, aga mitte iseseisev Eesti riik. Niiviisi said meie põlised vaenlased, kellega Jaan Tõnisson omal ajal heitles ja kelle järglastega Landeswehri ridades vabadussõjalased erilise ägedusega sõdisid, üle õo meie sõpradeks.

Vabadussõjas kaotanud pool leidis, et parema tuleviku eest võitlejad said ülekohtuselt tüüa ja seda asja ei saa niisama jätta. Nad proovisid 1.dets.1924.a. uuesti, kuid puuduliku ettevalmistuse ja valearvestuse tõttu kukkus riigipöörde katse häledalt läbi. Tulemuseks oli vahepeal laialisaadetud Kaitseliidu taastamine, kommunistliku partei keelustamine, ülestõusuga kaasalaanud juhtivisikute hukkamine ja suure hulga kommunistlike tegelaste pikaajaline vangistus.

...

Harald Keres

Nad ei saa aru, et surematus on karistus, et elu võib liiga pikk olla. Jaovs Suis oled juba nii paljut näinud ja sul on nii paljut meeles, mis meeles olla enam ei tohiks ...

Harald Keres

$$\gamma_{ik} = \gamma_{ki}$$

symmetria omadus), siis üksteisest erinevaid γ_{ik} -sid on 6.

Olgu antud nans joonelementi ühise alguspunktiga P, $\vec{dl} = \vec{e}_s dx^s$, $\vec{dl} = \vec{e}_s dx^s$.